

Frågor och svar om avfallstaxan 2023

Detta PM med frågor och svar är ett komplement till beslutsunderlaget om avfallstaxan, som ska beslutas i medlemskommunerna under hösten 2022.

Hör gärna av er med ytterligare frågor. Kontaktperson är Maria Qvist, 026 - 17 84 87, maria.qvist@gastrikeatervinnare.se

Vad ingår i grundavgiften?

Svar: Grundavgiften är en fast avgift som ska täcka kostnaderna för de bemannade återvinningscentralerna, hanteringen av farligt avfall, returpapper, samt för planering, information, kundtjänst, upphandling, ekonomi och lokalkostnader.

Vad ingår i hämtningsavgiften?

Svar: Hämtningsavgiften är en rörlig avgift som ska täcka kostnaderna för insamling, transport och behandling (till exempel rötning och förbränning) av matavfall och restavfall. Nivån beror på val av abonnemang, behållarstorlek och hämtningsintervall.

Vad menas med miljöstyrande avgifter/taxa?

Svar: Storleken på avgifterna är ett sätt att öka incitamenten att sortera mera och minska på avfallet. Det innebär att:

- De kunder som sorterar väldigt bra och har lite avfall får inte någon höjning alls av hämtningsavgiften.
- Abonnemang sorterat (när hushållet sorterar ut sitt matavfall) är billigare än abonnemang osorterat (när hushållet inte sorterar sitt matavfall).
- Mindre kärl är billigare än större kärl
- Det är billigare att ha hämtning mer sällan (till exempel hämtning av restavfall var fjärde vecka eller var tredje månad)
- Restavfallet blir dyrare medan matavfallet blir billigare. Vi gynnar de kunder som sorterar ut mycket och har så lite restavfall som möjligt. Det är väldigt dyrt att bränna restavfallet och ur ett hållbarhetsperspektiv önskar vi hellre återvinna mera tidningar och förpackningar samt att göra fordonsgas av matavfallet. Fortfarande är ca 2/3 av det som slängs i restavfallet felsorterat och ett sätt att styra är genom våra avgifter.
- Felsorteringar och omklassning av avfall debiteras kund för att markera att sorteringskvaliteten inte är tillfredställande och innebär extra onödigt arbete för våra chaufförer.

Blir det billigare om man sorterar?

Svar: Ja, det är billigare att sortera matavfall än att inte göra det. Det är också billigare att ha mindre kärl eller hämtning mer sällan. De kunder som sorterar riktigt bra och har lite avfall får ingen höjning alls.

Väldigt många kunder kan sänka sina kostnader för avfallshanteringen genom att se över sina abonnemang och beteenden vad gäller sortering.

Hur mycket avfall uppstår i snitt i ett hushåll?

Svar: Det är såklart olika från hushåll till hushåll. Det finns schabloner som Avfall Sverige har tagit fram. Om man tittar på ett genomsnittligt hushåll, ca tre personer som bor i ett hus eller lägenhet, är behovet om hushållet sorterar bra att det uppstår ca 40–50 liter restavfall per vecka, ca 10–15 liter matavfall och ca 60–80 liter förpackningar per vecka.

De hushåll som sorterar enligt schablonerna kan hålla nere sina kostnader för avfallshantering bra och får låga justeringar på avfallstaxan.

Det finns många hushåll som har väsentligt mycket mera restavfall än schablonerna ovan, främst pga. sämre sortering och det kostar betydligt mera. Genom att arbeta för bättre beteenden och öka sorteringen kommer kostnaderna att sjunka. Bra för miljön och bra för plånboken.

Vad är det för skillnad i pris på hämtning av restavfall, matavfall och förpackningar?

Svar: Det är hämtningen av restavfallet som kostar. Hämtningen av matavfallet är kostnadsfritt och att lämna förpackningar och returpapper till en återvinningsstation är också kostnadsfritt. I flerbostadshus är det vanligt med hämtning av förpackningar i närliggande miljörum/återvinningsrum och den tjänsten är frivillig och ingår inte i avfallstaxan. Nedan jämförs priset för ett 660 liters kärl med restavfall och förpackningar. Matavfallshämtningen sker i mindre kärl, och är kostnadsfritt.

- Restavfall, hämtning varje vecka: 11 285 kr inkl. moms/år
- Förpackningar, hämtning varje vecka: ca 5 440 kr inkl. moms/år
(obs pris sätts i dec. utifrån index. Detta är ett preliminärt pris)
- Lämning av förpackningar och returpapper till en ÅVS: 0 kr/år (gratis)
- Matavfall, hämtning varannan vecka: 0 kr/år (gratis)

2023 års förslag på priser. Restavfallet är 107 % dyrare om man väljer att ha köpt tjänsten med hämtning av förpackningar.

Hur har avfallstaxan utvecklats under åren?

Svar: Förbundet bildades 2001 och under perioden 2001–2022 har avfallshanteringen utvecklats, med till exempel sortering av matavfall, informationsverksamhet, miljöriktiga fordon, modernisering av återvinningscentraler med mera.

Prisutvecklingen de senaste 5 åren har varit 11–15 % (snitt 2–3 % per år) för en villa som sorterar sitt matavfall och har hämtning varannan vecka. År 2022 betalar en villa med grundavgift och hämtningsavgift med ett 140 l kärl för restavfall och ett 140 l kärl för matavfall, med hämtning varannan vecka, 2 403 kr/år. Till 2023 föreslås avgiften höjas med 100 kr till 2 503 kr/år.

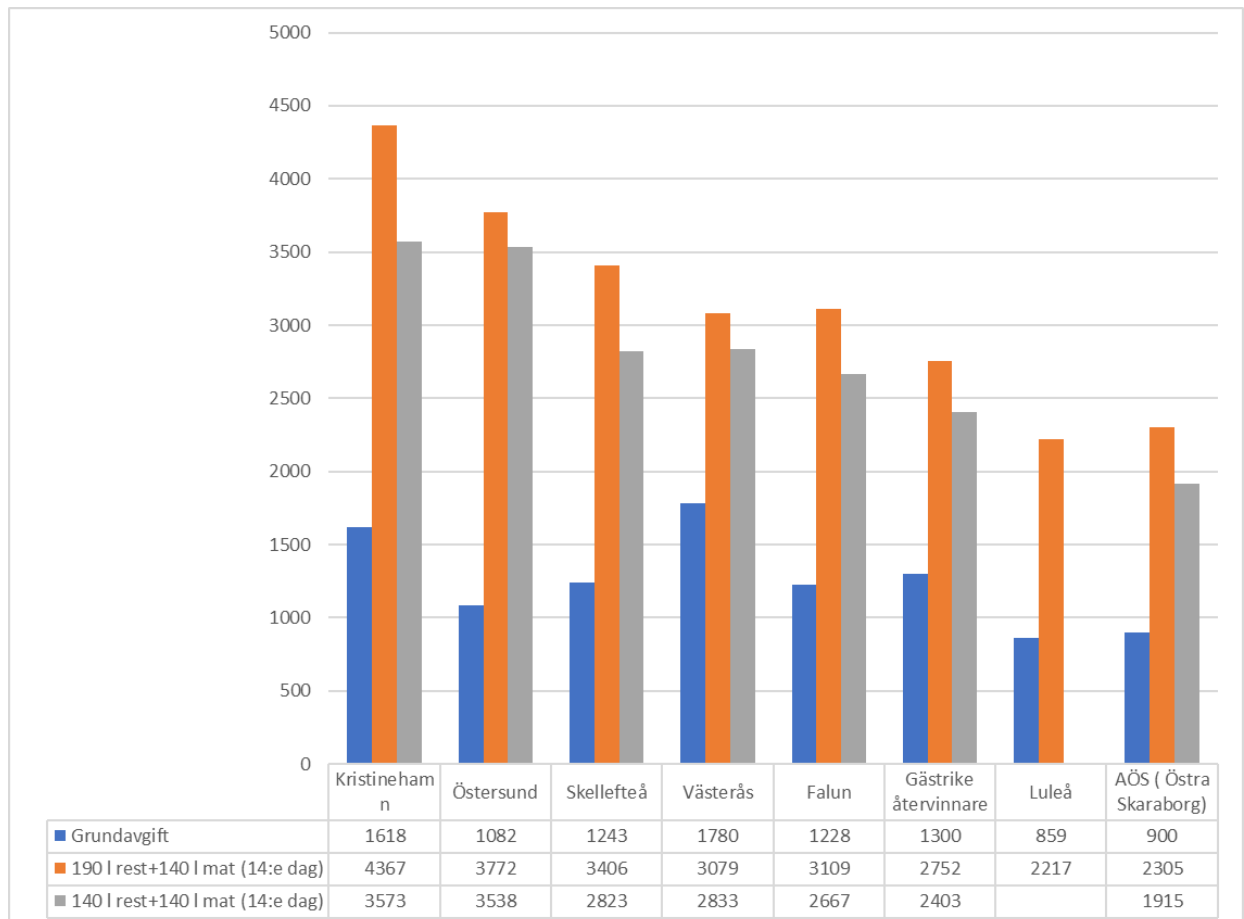
Hur ligger avgifterna till jämfört med andra kommuner?

Svar: Avgifterna ligger runt genomsnittet i Sverige. Avgifterna för villor ligger något högre än genomsnittet, avgifter för lägenheter lägre än genomsnittet och avgifter för fritidshus ligger strax under medel.

När vi jämför taxenivåer med andra kommuner är det viktigt att känna till att det finns många aspekter som påverkar taxan, och som gör att taxor inte är helt lätt att jämföra rakt av. Aspekter som påverkar kostnader och avgiftsnivå är bland annat:

- Geografi – stad, landsbygd med långa avstånd, transportsträckor
- Utsortering av matavfall eller inte
- Sorteringslösningar: flerfackssystem, optisk sortering eller annat
- Hur utbyggd servicen med återvinningscentraler är

Nedanstående jämförelse är mellan kommuner som kan jämföras med vår verksamhet. De kommunerna har en liknande storlek befolkningsmässigt och liknande geografi, har samma insamlingslösning och har många återvinningscentraler. Det ger därmed en mer rättvisande bild av avgifterna.

Diagrammet ovan jämför årsavgiften för en villa med 140 resp. 190 l kärl för restavfall och 140 l kärl för matavfall (sorterar sitt matavfall) och hämtning varannan vecka.

Vilka är motiven för förslaget att höja taxorna till 2023, vad är det som kostar?

Svar: Gästrikre återvinnare verksamhet ska vara kostnadstäckande. Vi är inte vinstdrivande. Intäkterna av taxorna höjs bara när kommunerna tar beslut om det. Senast som beslut om höjningar togs var hösten 2020, då i snitt 2,5%.

Kostnaderna däremot ökar löpande och under det senaste året och i nuläget är det kraftiga kostnadsökningar i verksamheten. Höjningen inför 2023 behövs för att täcka en del av dessa kostnadsökningar. Verksamheten har också tydliga och stora krav på att förbättra, göra effektiviseringar och spara motsvarande 4 % av verksamhetens kostnader. Vi gör allt vad vi kan för att inte höja taxorna och avgifterna mer än nödvändigt.

Mycket händer i omvärlden nu med energikriser som påverkar drivmedelspriser och elpriser, hög inflation, höjda index, högre räntor och ökade behandlingspriser. Det gör att kostnaderna nu ökar kraftigt mera än normalt. Förbundet har gjort en rambudget för 2023 som visar på att det saknas ca 26 mnkr till nästa år för att få en ekonomi i balans.

Exempel på kostnadsutveckling och prisindikationer (juni 2022):

- Drivmedelspriserna ca + 50 % sedan 1/1-22
- Elpriserna + 200-300 % (jmf. med 2021)
- Hyra +14 % (jmf. med 2021)
- Utsläppsrätter ökar priset på förbränning + 15 % (jmf. med 2021)
- Inflation 9 % (augusti 2022)
- Avfallsindex och transportindex ca +10-15 % (sedan 2021)
- Räntor på lånat kapital ökar

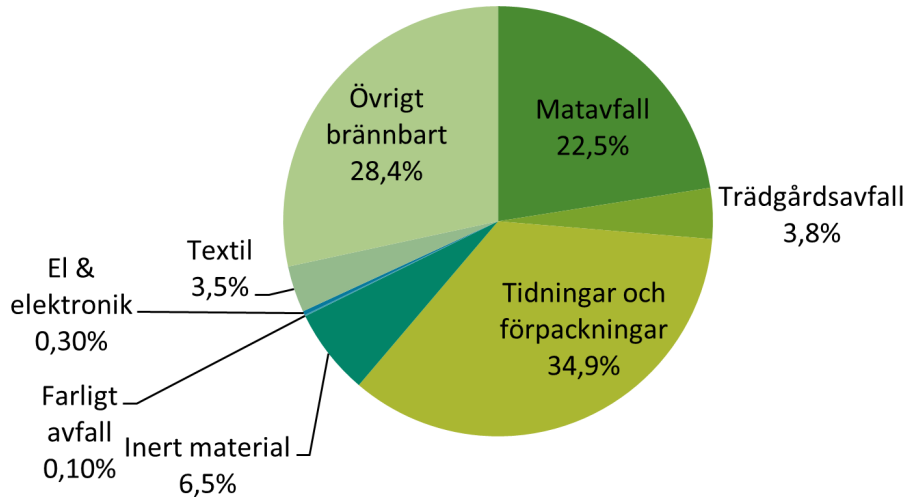
Av de ca 26 mnkr som saknas föreslås att ca 16 mnkr ska täckas med ökade taxor och resterande 10 mnkr ska täckas genom effektiviseringar, nya affärer och besparingar.

Hur mycket är det som är felsorterat i restavfallet och vad kostar det?

Svar: I genomsnitt är mer än 2/3 av det som ligger i soppåsarna med restavfall är felsorterat och den bilden ser vi i hela Sverige och inte bara i vår region. Det är matavfall som skulle ha sorterats och gått till rötning och blivit biogas och biogödsel. Det är också förpackningar och tidningar som skulle ha återvunnits till nya saker.

Att bränna restavfall är dyrt och kostar över 1 000 kr/ton bara i behandling. Att behandla matavfallet är billigare och när vi återvinner förpackningar får vi en intäkt. Rent kass så bränner vi pengar! I ton räknat handlar det om ca 17 500 ton som är fel. I pengar räknat motsvarar det **minst 15 mnkr** i onödiga behandlingskostnader och uteblivna intäkter.

Mer än 2/3 är felsorterat!

Källa: Plockanalys i restavfallet hos flerbostadshus, Gästrike återvinnare, år 2021.

Diagrammet visar att mer än 2/3 av innehållet i soppåsen är felsorterat! Bara det som är benämnt "Övrigt brännbart" borde ligga där.

Hur stor intäkt kommer taxehöjningen av genera till Gästrike återvinnare?

Svar: Den föreslagna höjningen av avgifterna kommer att generera ca 16 mnkr i ökade taxeintäkter.

Hur mycket ökar Gästrike återvinnares intäkter årligen?

Svar: Förbundets intäkter ökar bara när det beslutas om taxe- eller avgiftshöjningar eller när det skapas nya abonnemang i form av nybyggnationer. Intäkterna ökar inte med automatik när befolkningen ökar eller att sopmängderna ökar.

Inom förbundet finns också en marknadsverksamhet som agerar på en konkurrensutsatt marknad och har tydliga vinstkrav. Där justeras intäkterna enligt avtal och index för hämtningar och behandling varje år. Resultatet från marknadsverksamheten bidrar till att hålla avfallstaxorna nere.

Vad är det för skillnad på en avfallstaxa och en skatt?

Det finns tydliga skillnader mellan en taxa och en skatt, som är viktiga att tänka på.

En skatt är alltid relativ, d.v.s. en % -sats av något, till exempel lön eller resultat. Skatteintäkterna förändras med befolkningsökningen och löneutvecklingen. Skatteintäkterna förändras således även om inte skatten höjs. Exemplet nedan visar på en person som har en lön år 2021 och sedan får en löneökning till år 2022. Trots att skatten inte har höjts så betalar den personen över 4 000 kr mer i skatt i och med en löneökning. Skattesatsen beräknas till 33,77 % i exemplet nedan, för Gävle kommun och region.

- Lön 2021: 40 000 kr/mån = 13 508 kr i skatt
- Lön 2022: 41 000 kr/mån = 13 846 kr i skatt
- 4 056 kr mer i skatt per år utan att skatten har höjts

En avgift i avfallstaxan är densamma oavsett befolkningsutveckling, lön eller resultat. Ökar befolkningen så ökar inte taxeintäkterna med automatik. Taxeintäkterna ökar vid:

- Höjningar av taxan via beslut i kommunerna
- Miljöstyrande taxa kan leda till både ökning och minskningar
- Nya abonnemang i form av nya bostäder

Vad blir konsekvenserna för hushåll och fastighetsägare av den föreslagna avfallstaxan?

Förändringarna nedan avser några typkunder och är ungefärliga belopp och kan skilja sig från en kund till en annan beroende på typ av storlek på behållare, hämtningsintervall och sortering eller inte. För att veta exakt ökning, hänvisas till förslag på ny avfallstaxa för 2023.

Nedan ges exempel på några vanligt förekommande abonnemang:

- Villor/småhus med enskild hämtning som sorterar: höjning med ca 0–15 kr/mån/hushåll, eller 0–175 kr/år
- Villor/småhus med enskild hämtning som sorterar: minsta storleken 140 l, hämtning 4:e vecka får ingen höjning alls
- Villor/småhus med enskild hämtning som sorterar: minsta storleken 140 l, hämtning kvartalsvis får en sänkning med 8 kr/mån (100 kr/år).
- Villor/småhus med gemensam hämtning som sorterar: höjning med 22 kr/mån/hushåll (267 kr/år).
- Lägenhet som sorterar bra: höjning med ca 9 kr/mån/hushåll (110 kr/år)
- Fritidshus med sortering: höjning med ca 6 kr/mån/hushåll (70 kr/år)
- De som inte sorterar får en betydligt större ökning, ca 30–90 kr/mån/hushåll (370–1 045 kr/år) och en tydlig miljöstyrning.

Avfallstaxa för kunder med enskilt avlopp och/eller fettavskiljare:

Taxorna inom enskilt avlopp för slam samt fettavskiljare är taxor som ska vara kostnadstäckande för den verksamheten. Här har det skett en kraftig kostnadsökning de senaste åren som inte har justerats i avgifterna. Anledningen till kostnadsökningarna är främst ökade kostnader för behandlingen av fett som är problematiskt.

- Avgifterna för enskilda avlopp för slam höjs med 15 % på transporterna (enligt avfallsindex) och 8 % på behandlingen enligt ökade behandlingspriser. Snitthöjning per tömning på ca 150 kr.
- Avgifterna för fettavskiljare höjs med 15 % på transporterna (enligt avfallsindex) och 68 % på behandlingen enligt ökade behandlingspriser. Snitthöjning per tömning på ca 1 200 kr.

Övriga avfallstaxor:

- Latrin höjs med 100 kr/behållare. Tex. från 600 kr till 700 kr för enskild hämtning.
 - Extrahämtningen blir i snitt 50 kr dyrare per kärl och 250 kr dyrare per container/bottentömmande. Tex. Kärl upp till 240 l ökar från 100 kr/150 kr.
 - Extrahämtningen för fritidshus med osorterat ökar från 150 kr/tillfälle till 200 kr/tillfälle.
 - Övriga transportavgifter, framkörningsavgifter höjs med ca 17–28 % beroende på typ av transport.
 - Taxan för tillfälliga verksamheter justeras och blir kostnadstäckande. Gäller utställning, hyra och hämtning samt behandling. Tex. blir utställning och hämtning av en stor container 19 % dyrare och behandlingen 35 % dyrare.
 - Taxan för komprimatorer, specialbehållare och matavfallstank justeras och blir kostnadstäckande. Gäller hämtning och behandling. Tex. höjs hämtningsavgiften för restavfall med 22 % och behandlingsavgiften med 35 %.
 - Sanktionsavgifter vid försvårad hämtning justeras med ca 20 %. Den här hämtningen har påverkan på arbetsmiljö och tar extra tid att utföra.
 - Taxan för sjöhämtning har varit kraftigt underfinansierad de senaste åren. Ökade kostnader för sjötransporter samt underhåll av hämtningsplatser och pråmar är anledningen. Höjs så att avgifterna de blir kostnadstäckande. Från 450 kr till 1 125 kr.
 - Administrativa avgifter justeras delvis. Tex. uppehåll i hämtning innebär att kunderna varken betalar grundavgift eller hämtningsavgift under uppehållet. För att täcka in administrera kostnader samt att bidra till att systemet bibehålls höjs avgiften från 300 kr/ uppehållsansökan till 400 kr för fritidshus och 600 kr för småhus.
 - Hämtning av grovavfall, farligt avfall och elavfall höjs mellan 16–25% med anledning av ökade transportkostnader.
 - Taxan för trädgårdsavfall och returpapper är oförändrad.
- *Viktbaserad taxa så höjningen varierar, angivet belopp avser en tömning av 2 m³.

Är det hämtningsavgifterna eller grundavgifterna som höjs?

Svar: Det är de rörliga hämtningsavgifterna som kunderna själv kan påverka som höjs. Väldigt många kunder kan byta till ett billigare abonnemang om de väljer att sortera mera och/eller minskar på avfallet.

Varför blir hämtningen av matavfall kostnadsfri?

Svar: Det är en tydlig signal om miljöstyrning. Matavfallet är en viktig resurs som vi ska ta vara på och ta hand om både energin och det biogödsel som blir vid biogasproduktionen. Tyvärr visar plockanalyser att det fortfarande ligger ca ¼ matavfall i restavfallet. Genom att göra matavfallet kostnadsfritt och lägga kostnaderna på restavfallet istället har även de ekonomiska incitamenten ökat för att sortera ut matavfallet. Med en bättre sortering kan kunderna även minska på restavfallet och då även få ner sina kostnader.

Hur blir det för kunder som har hemkompost?

Svar: Alla kunder som sorterar ut sitt matavfall, oavsett om det är med papperspåsar och bruna kärl eller via egen hemkompost betalar lika mycket.

Hämtningen av matavfallet föreslås bli kostnadsfritt för privata hushåll och verksamheter med ett sorterat abonnemang.

Nationella och lokala miljömål styr mot att ta vara på energin och näringen i matavfallet och göra biogas och biogödsel av matavfallet. De kunder som tycker att det fungerar bra med egen hemkompost och tar vara på jorden i sin egen trädgård har också en bra hantering av matavfallet.

Hur mycket kostar det att sortera fel?

Svar: Ett av förbundets övergripande mål är att öka sorteringen och felsorteringar är ett tydligt exempel på det motsatta. Felsorteringar är inte bra för miljön och kvaliteten på avfallet och innebär en merkostnad för förbundet genom onödiga transporter, mer behandlingskostnader och extra arbete för chaufförerna. Felsorteringsavgiften är på 400 kr/kärl/tillfälle.

Vad kan man göra för att minska sina kostnader för avfall?

Svar: Genom att sortera sitt avfall, gå ner i kärlstorlek och glesa ut hämtningsintervallet kan kostnaderna minska. till exempel genom att gå ner från 190 l till 140 l kärl med restavfall och glesa ut hämtningen från varannan vecka till en gång i månaden, minskar årskostnaden med 864 kr.

Det är billigare att ha hämtning var fjärde vecka än varannan vecka, men varför är det inte halva priset?

Svar: Våra kostnader är inte halverade bara för att hämtningen är var fjärde vecka istället för varannan vecka.

Hämtningsavgifterna ska täcka våra kostnader för transporter, tömning och behandling. Vår logistik med körrutter över hela regionen är avancerad och även om vi hämtar kärlet var fjärde vecka istället för varannan vecka så kör vi ändå förbi, och tömningen av matavfallet kan inte förlängas till var fjärde vecka av miljöskäl. Priset för hämtning var fjärde vecka är därför satt till ca 63 % av priset jämfört med priset för varannan vecka. Priset för hämtning 1 gång i kvartalet är satt till ca 31 % av priset jämfört med priset för varannan vecka.

Varför tas det ut en administrativ avgift vid till exempel flytt?

Svar: Man kan tycka att abonnemanget följer kunden, men så är det inte.

Abonnemanget hör till själva fastigheten. Du tar således inte med dig abonnemanget från din tidigare adress, utan du tar över abonnemanget som finns på den nya fastigheten.

Alla flyttanmälningar innebär därmed en administration. Det innebär att vi måste göra ett ägarbyte på fastigheter och administrera den nya kundens uppgifter i form av personuppgifter, önskemål om kärl, justera körturer vad bilarna ska tömma och taggnummer som finns på kärl.

Om kund önskar byta abonnemang/kärl i samband med inflyttningen görs det kostnadsfritt. Kunden får en återkoppling på inflyttningen med ev. nya hämtdagar.

Varför tas det ut en administrativ avgift vid uppehåll i hämtning?

Svar: Med uppehåll i hämtning menas att kunden har en fastighet, men i bostaden/byggnaden är det ingen som bor eller uppehåller sig i och därmed uppstår inget avfall på fastigheten. Vid uppehåll i hämtningen innebär det att kunderna varken betalar grundavgift eller hämtningsavgift under uppehållet. För att täcka in administrera kostnader för att tex. styra om körningar samt att bidra till att hela systemet för avfallshanteringen bibehålls höjs avgiften från 300 kr/uppehållsansökan till 400 kr för fritidshus och 600 kr för småhus.

Varför ökar tillägget för sjöhämtning så mycket?

Svar: Att hämta avfall ute på öar är en extra hantering som innebär extra kostnader. I dagsläget hämtas bara avfall på några öar i Gävle kommun. Taxan för sjöhämtning har varit kraftigt underfinansierad de senaste åren. Ökade kostnader för sjötransporter samt underhåll av hämtningsplatser och pråmar är anledningen. Avgifterna höjs så att de blir kostnadstäckande. Från 450 kr/år till 1 125 kr/år.

Under 2023 kommer frågan om sjöhämtningen kan fortsätta att behöva utredas. Det med anledning av att det kommer ökade krav på utsortering av matavfall och förpackningar. De kunder som idag har sjöhämtning kommer att bli informerad under 2023.

Hur är det tänkt att avgifterna i taxan ska styra mot önskade beteenden?

Svar: Avgifterna i taxan är ett sätt att styra mot att sortera mera och minska på avfallet. De kunder som ur ett miljöperspektiv gör de rätta beteendena ska även betala mindre än de som gör mindre bra val ur ett miljöperspektiv och till exempel inte vill sortera ut sitt matavfall eller vill ha ett större kärl för de har mycket avfall.

Andra styrmedel mot önskade beteenden är till exempel information, utbildning, kampanjer och andra sorteringslösningar.

Hur påverkas kunder med enskilda avlopp och fettavskiljare?

Svar: Taxorna inom enskilt avlopp för slam samt fettavskiljare är taxor som ska vara kostnadstäckande för den verksamheten. Här har det skett kraftiga kostnadsökningar de senaste åren som inte har justerats i avgifterna. Anledningen till kostnadsökningarna är främst ökade kostnader för behandlingen av fett som är problematiskt.

- Avgifterna för enskilda avlopp för slam höjs med 15 % på transporterna (enligt avfallsindex) och 8 % på behandlingen enligt ökade behandlingspriser. Snitthöjning per tömning på ca 150 kr.
- Avgifterna för fettavskiljare höjs med 15 % på transporterna (enligt avfallsindex) och 68 % på behandlingen enligt ökade behandlingspriser. Snitthöjning per tömning på ca 1 200 kr.

Kan vi inte ta hand om regionens fett i vår egen biogasanläggning i Forsbacka?

Svar: I dagsläget kan biogasanläggningen inte behandla fettslam på grund av att det gör processen för blöt vilket skulle kunna döda den mikrobakteriella floran i röttkammaren. Frågan utreds för tillfället och våra förhoppningar är att hitta en bra miljöriktig och långsiktig lösning för att kunna ta in fett i biogasanläggningen.

Har taxehöjningarna något att göra med det aktieägartillskott som Gästrikre återvinnare går in med till Ekogas?

Svar: Nej!

De höjningar som nu föreslås har inget med Gästrikre Ekogas att göra. Det aktieägartillskott som förbundet ger till Gästrikre Ekogas påverkar förbundets resultat med ca 200 tkr per år i form av räntekostnader. Förbundet och Gästrikre Ekogas är egna juridiska personer och har skilda ekonomier, även om det ingår i koncernen.

Anledningen till att vi höjer avgifterna är kopplade till Gästrikre återvinnarens egen verksamhet i enlighet med uppdraget i förbundsordningen.

Vem tar beslut om avfallstaxan?

Svar: Avfallstaxan beslutas av medlemskommunernas kommunfullmäktige, det vill säga av Gävle-, Hofors-, Ockelbo-, Sandviken- och Älvkarlebys kommunfullmäktige.

Vad händer om någon kommun inte antar förslaget till avfallstaxa?

Svar: En viktig grundtanke med förbundet är att alla fem medlemskommuner ska ha samma taxor, det ger i längden bästa samverkan och ger de synergieffekter som förbundet syftar till. Om någon kommun inte antar förslaget behöver ärendet göras om, förankras på nytt och skickas ut till alla fem kommunerna för beslut igen. Under den tid som förflyter till dess beslut är fattat, kommer intäkterna inte att täcka kommunalförbundet Gästrikre återvinnarens kostnader. Grunden för avfallstaxorna är att det ska täcka kostnaderna för verksamheten. Inga vinstkrav. Det är därför av stort värde om förbundets medlemskommuner fattar samstämmiga beslut om det förslag till avfallstaxa som förbundets styrelse och fullmäktige har föreslagit.